QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA
(Ġurisdizzjoni Kostituzzjonali)

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar it-Tnejn, 25 ta' Novembru, 2019

Numru 1

Rikors Numru 90/18TA

Charles Steven Muscat

vs

Avukat Generali
Il-Kummissarju tal-Pulizija
Ministru tal-Intern u s-Sigurta' Nazzjonali
Il-Kap tas-Servizz tas-Sigurta'

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors ta' Charles Steven Muscat, ppreżentat fit-13 ta' Settembru 2018 li permezz tiegħu talab is-segwenti:-

"Illi f'Diċembru tas-sena elfejn u wieħed (2001), il-Pulizija tal-Iskwadra kontra d-droga ġew infurmati li kienu qed isiru arranġamenti sabiex jiġu impurtati ġewwa Malta mill-Olanda ammonti konsiderevoli tad-droga kokaijina u cannabis u dan sabiex jiġu ttraffikati. Illi mill-informazzjoni illi kellha l-Pulizija u sussegwentement mill-investigazzjoni illi saret mill-istess Pulizija irriżulta li kien hemm diversi persuni, xi uħud minnhom li kienu ġol-ħabs ta' Malta, li kienu involuti fl-operat tal-kuntatti sabiex dan isseħħ fejn fost dawn in-nies kien hemm l-esponent.

Illi jirriżulta illi l-uffiċjali tal-pulizija inkarigati minn din l-operazzjoni jew aħjar investigazzjoni, operazzjoni li kienet qed titmexxa id f'id mas-Servizzi tas-

Sigurta` li kienu qed jinterċettaw xi telefonati marbuta ma' allegat konġura dwar importazzjoni ta' droga f'Malta. Illi l-istess uffiċjali tal-Pulizija jikkonfermaw illi d-dettalji dwar kif bdiet tiżvolgi din l-allegata importazzjoni ta' droga ġiet miksuba mit-telefonati li ġew interċettati mis-Servizzi tas-Sigurta` li kienu qed jindikaw ukoll in-nies li setgħu kienu involuti fl-istess operazzjoni. Fil-fatt, jidher illi abbażi ta' dawn it-telefonati l-pulizija bdew isegwu il-movimenti ta' xi nies li dehrilhom li setgħu kienu involuti biex b'hekk fil-jum indikat fl-att ta' l-akkuża, il-Pulizija wasslu sabiex jinterċettaw importazzjoni ta' droga erojina mertu tal-każ.

Illi waqt l-investigazzjonijiet, irriżulta li meta bdew isiru trattattivi meħtieġa bejn diversi persuni ai fini ta' din l-azzjoni illegali, Charles Steven Muscat, li f'dak iż-żmien kien detenut ġewwa l-faċilita' korrettiva ta' Kordin, beda jikkomunika ma' persuna jew persuni sabiex jiġu fornuti ammonti kbar tad-droga kokajina u cannabis, bl-isop li din tiġi importata f'Malta u dan ai fini ta' traffikar tal-istess f'pajjiżna.

Illi sussegwentement l-esponenti ġie mressaq il-Qorti b'diversi reati senjtament assoċjazzjoni, importazzjoni, traffikar u pussess ta' droga. Illi konsegwentement inħareg l-Att tal-Akkuża bin-numru 47/2010 fl-ismijiet **Ir-Repubblika ta' Malta vs Charles Steven Muscat**.

Lanjanzi Kostituzzjonali

1. L-illegalita' tal-Interċettazzjonijiet ta' telefonati magħmula mis-Servizz tas-Sigurta' ta' Malta

Illi l-esponent jirrileva illi l-każ tiegħu hu msejjes prinċiparjament fuq l-interċettazzjonijiet ta' telefonati magħmula mis-Servizz tas-Sigurta' ta' Malta illi saru bejn l-esponent u persuni oħra;

Illi jirriżulta u dan anke mix-xhieda tal-Uffiċjali Prosekuturi illi tali interċettazzjonijiet ta' telefonati magħmula mis-Servizz tas-Sigurta' ta' Malta kienu saru a bażi ta' mandati awtorizzati mill-Ministru tal-Intern (responsabbli minn tali interċettazzjonijiet fil-perjodu tal-akkadut);

Illi l-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta (Kap 391 tal-Liġijiet ta' Malta) jipprovdi l-funzjonijiet tas-Servizz u ċioe' primarjament il-protezzjoni tas-Sigurta' Nazzjonali u funzjonijiet oħra bħal prevezjoni jew kxif ta' delitti gravi. Illi l-istess Att fl-artikoli sussegwenti jipprovdi dwar il-ħruġ tal-mandati relattivi anke għall-interċettazzjonijiet telefoniċi fejn anke jistabbilixxi illi l-mandati għall-interċettazzjonijiet ta' komunikazzjonijiet għandhom jinħargu biss bil-miktub mill-Ministru Responsabbli mis-Servizz jew f'każ ta' urġenza saħansitra jista' jinħareg bil-miktub mis-Segretarju Permanenti jew mis-Segretarju tal-Kabinett jekk awtorizzat mill-Ministru;

Illi l-Att jipprovdi illi kollox għandu jsir b'segretezza assoluta dwar l-operat u saħansitra l-kontrolli fuq l-operat tas-Servizz huma mill-inqas, kważi ineżistenti, u jeskludu anke skrutinju saħansitra mill-Qorti anke meta tali interċettazzjonijiet jintużaw fi proċeduri penali;

Illi għalkemm huwa prinċipju kardinali illi l-Pulizija Eżekuttiva għandu jkollha l-għodda neċessarja sabiex tipprevjeni reati kriminali iżda jiġi rilevat illi l-Leġislatur bil-promulgazzjoni ta' dan l-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta (Kap 391 tal-Liġijiet ta' Malta) għazel illi jagħti parti mill-għodda meħtieġa lill-istituzzjonijiet sigriet lil hinn minn kull skrutinju ġudizzjarju u għalhekk bi vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem;

Illi ladarba l-prosekuzzjoni għażlet li teżebixxi l-interċettazzjonijiet telefoniċi bħala prova, kull azzjoni tal-awtoritajiet konċernati in konnessjoni ma' tali interċettazzjonijiet hija suġġetta għall-iskrutinju ġudizzjarju anke in vista tal-kunċett ta' *equality of arms*.

Illi jiġi rilevat illi minn fost il-pajjiżi kollha membri tal-Unjoni Ewropea huma Malta u r-Renju Unit (għalkemm fil-Liġi Ingliża ġew postulati salvagwardji illi fil-Liġi Maltija ġew kopletament ijorati) biss fejn il-mandati għall-interċettazzjonijiet telefoniċi jinħarġu mill-Ministru Responsabbli mill-Intern u mingħajr ebda kontroll mill-organu ġudizzjarju;

Illi dan ifisser illi tali interċettazzjonijiet fil-każ odjern saru ai termini ta' mandat maħruġ mill-Eżekuttiv u mhux minn awtorita' gudizzjarja u għalhekk mhemmx skrutinju ġudizzjarju u serħan tal-moħħ fl-esponent illi tali prova nġabet b'mod trasparenti;

Illi għalhekk l-awtorizazzjoni ġudizzjarja jew quasi-ġudizzjarja indipendenti mill-operat tal-Pulizija hija neċessarja u meħtieġa sabiex jiġu ssalvagwardjati d-drittijiet fundamentali tal-bniedem u dan ħalli jiġi sorveljat l-operat tal-istess Pulizija Eżekuttiva f'dik l-investigazzjoni;

Di piu' jiġi rilevat illi l-Artikolu 18(5) tal-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta' wkoll huwa leżiv stante illi jipprojbixxi l-Qrati milli jintervjenu fl-eżerċizzji tal-poteri mogħtija fl-istess att. Dan ifisser illi l-Qrati m'għandhomx u ma jistgħux skont l-istess Att jissindikaw il-poteri tal-Att innifsu u dan ovvjament imur kontra l-ispirtu tal-Konvenzjoni Ewropea senjatament l-Artikolu 13.

Illi jiġi rilevat illi fil-każ odjern dawn is-salvagwardi ma sarux u għalhekk kwalunkwe interċettazzjoni illi saret hija leżiva għad-drittijiet fundamentali tal-esponent senjatament l-Artikolu 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikoli 32 (cc) u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u dan anke kif jirriżulta minn diversi sentenzi tal-Qorti Ewopea għad-Drittijiet tal-Bniedem;

Illi kif ġie rilevat mill-Qorti Ewropea għad-Drittijiet tal-Bniedem fis-sentenza Leander vs Sweden (deciza fis-26 ta' Marzu 1981):

there is the risk of undermining or even destroying democracy on the grounds of defending it.

Illi di piu' l-istess Qorti fil-każ Weber and Saravia vs Germaby qalet hekk:

the risk that a system of secret surveillance for the protection of national security may undermine or even destroy democracy under the cloack of defending it.

Fil-fatt, fil-każ Lamber vs France l-Qorti rriteniet illi:

the rule of law implies, inter alia, that interference by the executive authorities with an individual's rights should be subject to an effective control.

Illi inoltre fi-każ Klass & Others vs Germany intqal hekk:

an individual may, under certain conditions, claim to be the victim of a violation occasioned by the mere existence of secret measures or of legislation permitting secret measures, without having to allege that such measures were in fact applied to him. The relevant conditions are to be determined in each case according to the Convention right or rights alleged to have been infringed, the secret character of the measures objected to, and the connection between the applicant and those measures.

…

One of the fundamental principles of a democratic society is the rule of law, which is expressly referred to in the Preamble to the Convention. The rule of law implies inter alia, that interference by the executive authorities with an individual's rights should be subject to an effective control which should normally be assured by the ***judiciary****, at least in the last resort, judicial control offering the best guarantees of independence, impartiality and proper procedure.*

Illi fil-fatt, jiġi rilevat illi fil-każ Bykov vs Russia ġie rilevat is-segwenti:

76. The Court reiterates that the phrase "in accordance with the law" not only requires compliance with domestic law but also relates to the quality of that law, requiring it to be compatible with the rule of law. In the context of covert surveillance by public authorities, in this instance the police, domestic law must provide protection against arbitrary interference with an individual's right under Article 8. Moreover, the law must be sufficiently clear in its terms to give individuals an adequate indication as to the circumstances in which and the conditions on which public authorities are entitled to resort to such covert measures (see Khan v the United Kingdom, no. 35394/97, § 26, ECHR 2000-V).

…

1. The Court has consistently held that when it comes to the interception of communications for the purpose of a police investigation, "the law must be sufficiently clear in its terms to give citizens an adequate indication as to the circumstances in which and the conditions on which public

authorities are empowered to resort to this secret and potentially dangerous interference with the right to respect for private life and correspondence" (see Malone v. the United Kingdom, 2 August 1984, § 67, Series A no. 82). In particular, in order to comply with the requirement of the "quality of the law", a law which confers discretion must indicate the scope of that discretion, although the detailed procedures and conditions to be observed do not necessarily have to be incorporated in rules of substantive law. The degree of precision required of the "law" in this connection will depend upon the particular subject-matter. Since the implementation in practice of measures of secret surveillance of communications is not open to scrutiny by the individuals concerned or the public at large, it would be contrary to the rule of law for the legal discretion granted to the executive – or to a judge – to be expressed in terms of an unfettered power. Consequently, the law must indicate the scope of any such discretion conferred on the competent authorities and the manner of its exercise with sufficient clarity to give the individual adequate protection against arbitrary interference (see, among other authorities, Huvig v. France, 24 April 1990, §§ 29 and 32, Series A no. 176-B; Amann v. Switzerland [GC], no. 27798/95, § 56, ECHR 2000-II; and Valenzuela Contreras v. Spain, 30 July 1998, § 46, Reports of Judgments and Decisions 1998-V).

Fil-kawża Kennedy vs UK inqal hekk:-

118. It is not disputed that mail, telephone and email communications, including those made in the context of business dealings, are covered by the notions of "private life" and "correspondence" in Article 8 § 1. 119. The Court has consistently held in its case-law that its task is not normally to review the relevant law and practice in abstracto, but to determine whether the manner in which they were applied to, or affected, the applicant gave rise to a violation of the Convention (see, inter alia, Klass and Others, cited above, § 33; N.C. v. Italy [GC], no. 24952/94, § 56, ECHR 2002-X; and Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria (no. 4), no. 72331/01, § 26, 9 November 2006). However, in recognition of the particular features of secret surveillance measures and the importance of ensuring effective control and supervision of them, the Court has permitted general challenges to the relevant legislative regime.

Illi jiġi rilevat ukoll illi fil-każ odjern il-mandati relattivi għall-interċettazzjonijiet m'għandhomx l-istess forma u għalhekk huwa fl-aħjar amministrazzjoni tal-ġustizzja illi jiġi ċċarat ta' min huma dawn il-firem u dan anke sabiex tiġi stabbilita jekk il-firem f'dawn id-dokumenti humiex ffalsifikati jew le;

2. L-Illegalita' fiż-żamma ta' data ġenerata jew proċessata

Illi inoltre l-esponent jirrileva illi permezz ta' Direttiva 2006/24/KE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-15 ta' Marzu tas-sena 2006, dwar iż-żamma ta' data ġenerata jew proċessata b'konnessjoni mal-provvista ta' servizzi pubblikament disponibbli ta' komunikazzjoni elettronika jew ta'

networks ta' komunikazzjoni pubblika u li temenda d-Direttiva 2002/58/KE (*Data Retention Directive*), ġew armonizzati d-disposizzjonijiet tal-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea relatati maż-żamma, mill-fornituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzzjoni, ta' *data* ġġenerata jew ipproċessata minn dawn il-fornituri bil-għan li tiggarantixxi d-disponibilita' ta' din id-*data* għall-finijiet ta' revenzjoni, riċerka, identifikazzjoni u prosekuzzjoni ta' reati;

Illi jiġi rilevat iżda illi d-Direttiva 2006/24/KE imponiet *inter alia* obbligu fuq il-fornituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni li jżommu data tal-users tas-servizzi tagħhom li tiġi ġġenerata jew ipproċessata minn dawn il-fornituri għall-finijiet li jagħmlu lil din id-data aċċessibbli lill-awtoritajiet nazzjonali (data retention obbligation);

Illi din id-Direttiva ġiet trasposta hawn Malta permezz tal-Avviż Legali 198 tal-2008 u ċioe' Regolamento tal-2008 li jemendaw ir-Regolamenti dwar l-Ipproċessar ta' Data Personali fis-settur tal-Komunikazzjonijiet Elettronici. Fil-fatt, din id-Direttiva tinsab implimentata fil-Liġi Maltija fit-Taqsima II (Żamma ta' Data) tar-Regolamenti dwar l-Ipproċessar ta' Data Personali fis-settur tal-Komunikazzjonijiet Elettronici (S.L. 440.01);

Illi iżda jiġi rilevat illi permezz ta' diversi sentenzi mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea ġie rilevat illi din id-Direttiva surreferita hija invalida u llegali għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi (vide: Digital Rights Ireland Ltd vs Minister for Communications, Marine and Natural Resources et). Illi sussegwentement diversi Qrati Kostituzzjonali ta' Stati Membri oħra ddikjaraw illi l-leġislazzjoni nazzjonali tagħhom li timplimenta din id-Direttiva huma nulli u bla effett;

Illi għalhekk stante illi din id-Direttiva ġiet dikjarata invalida u llegali isegwi illi f'Malta l-istess l-Avviż Legali 198 tal-2008 u t-Taqsima II tar-Regolamenti dwar l-Ipproċessar ta' Data Personali fis-settur tal-Komunikazzjonijiet Elettroniċi (S.L. 440.01) illi huma bbażati fuq l-istess Direttiva huma wkoll nulli u bla effett;

Illi dan ifisser illi kull żamma ta' data mill-fornituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni, u kull aċċess lill-awtoritajiet ta' tali data u użu ta' tali data mill-Pulizija u kwalunkwe entita oħra hija llegali u leżiva għad-drttijiet fundamentali tal-esponenti. Illi inoltre kwalunkwe data miġbura fil-każ odjern bis-saħħa tal-leġislazzjoni sussidjarja fuq imsemmija ma tistax tiġi użata fi proċeduri kriminali bili hija miġjuba llegalment u bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem u għalhekk tali data għandha tiġi sfilzata mill-inkartament kriminali fil-każ odjern;

Illi għaldaqstant il-Leġislazzjoni fuq imsemmija, ossia, l-Avviż Legali 198 tal-2008 u t-Taqsima II tar-Regolamenti dwar l-Ipproċessar ta' Data Personali fis-settur tal-Komunikazzjonijiet Elettroniċi (S.L. 440,01) huma invalidi u llegali u l-użu ta' tali data fi proċeduri kriminali ai termini ta' din il-

Leġislazzjoni jikkostitwixxi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem ossia l-Artikoli 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikoli 39 u 65 tal-Kostituzzjoni ta' Malta;

Għaldaqstant l-esponenti jitlob reverentement lil dina l-Onorabbli Qorti jogħġobha:

1. Tiddikjara illi ġew leżi d-drittijiet fundamentali tal-esponenti għal smiegħ xieraq kif sanċit fl-atikolu 32(cc) u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-Artikoli 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem stante illi l-interċettazzjonijiet fil-każ odjern saru ai termini ta' mandat maħruġ mill-Eżekuttiv u mhux minn awtorita' ġudizzjarja u għalhekk mhemmx skrutinju ġudizzjarju u serħan tal-moħħ fl-esponent illi tali prova nġabret b'mod trasparenti;

2. Tiddikjara illi ġew leżi d-drittijiet fundamentali tal-esponenti għal smiegħ xieraq kif sanċit fl-artikolu 32 (cc) u 39 tal-Kostituzzjonali ta' Malta u fl-Artikolu 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem stante illi żamma ta' data mill-forrnituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni, u kull aċċess lill-awtoritajiet ta' tali data u użu ta' tali data mill-Pulizija u kwalunkwe entita' oħra hija llegali u leżiva;

3. Takkorda dawk ir-rimedji effettivi u xierqa fiċ-ċirkostanzi."

Rat ir-Risposta tal-Awtoritajiet intimati ppreżentata fl-1 ta' Ottubru 2018 li permezz tagħha wieġbu s-segwenti:-

"Illi l-pretensjonijiet tar-rikorrenti huma mibnija fuq żewġ binarji fis-sens illi fl-ewwel lok "*ġew leżi d-drittijiet fundamentali tal-esponenti għal smiegħ xieraq kif sanċit fl-artikoli 32 (cc) u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-Artikoli 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem stante illi l-interċettazzjonijiet fil-każ odjern saru ai termini ta' mandate maħrub mill-Eżekuttiv u mhux minn awtorita' ġudizzjarja u għalhekk mhemmx skrutinju ġudizzjarju u serħan tal-moħħ fl-esponenti illi tali prova nġabret b'mod trasparenti*" u fit-tieni lok illi "*ġew leżi d-drittijiet fundamentali tal-esponenti għal smiegħ xieraq kif sanċit fl-artikoli 32 (cc) u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-Artikoli 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem stante illi żamma ta' data mill-forrnituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni, u kull aċċess lill-awtoritajiet ta' tali data u użu ta' tali data mill-Pulizija u kwalunkwe entita' oħra hija llegali u leżiva*".

Illi l-esponenti jissottomettu li l-pretensjonijiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt għar-raġunijiet segwenti:-

1. Illi *in linea* preliminari, il-Kummissarju tal-Pulizija, il-Ministru tal-Intern u s-Sigurta' Nazzjonali u l-Kap tas-Servizz tas-Sigurta' mhumiex il-leġittimi kontradittu ri stante li l-ilment tar-rikorrenti huwa mibni fuq l-kostituzzjonalita' o meno ta' liġi u li għalhekk l-esponenti Kummissarju tal-Pulizija, Ministru tal-Intern u s-Sigurta' Nazzjonali u l-Kap tas-Servizz tas-Sigurta' għandhom jiġu dikjarati bħala mhux il-leġittimi kontradittu ri u jiġu liberati mill-osservanza tal-ġudizzju;

2. Illi *in linea* preliminari wkoll, in kwantu l-allegazzjonijiet ta' ksur huma mibnija abbażi ta' l-Artikolu 32 tal-Kostituzzjoni, l-esponenti jissottomettu illi l-Artikolu 32 tal-Kostituzzjoni huwa inapplikabbli u dan peress illi dan l-artikolu huwa biss introduzzjoni għal-lista tad-Drittijiet Fundamentali bħal ma huwa l-Ewwel Artikolu tal-Konvenzjoni li jintroduċi l-lista ta' drittijiet u libertajiet fundamentali li dwarhom l-Istati firmatarji jobbligaw ruħhom li jħarsu fit-territorju tagħhom. Dawn iż-żewġ artikolu qatt ma jistgħu invokati.

L-esponenti jirrilevaw illi hija l-Kostituzzjoni stess illi fl-Artikolu 46 fl-ewwel subinċiż tiegħu jeskludi l-applikazzjoni ta' l-Artikolu 32 ta' l-istess Kostituzzjoni meta tiprovdi s-segwenti:

"**46.** (1) Bla ħsara għad-disposizzjonijiet tas-subartikoli (6) u (7) ta' dan l-artikolu, kull persuna li tallega li xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' l-artikoli 33 sa 45 (magħdudin) ta' din l-Kostituzzjoni tkun ġiet, tkun qed tiġi jew tkun x'aktarx ser tiġi miksura dwarha, jew kull persuna oħra li l-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili f'Malta tista' taħtar ad istanza ta' xi persuna li hekk tallega, tista', bla ħsara għal kull azzjoni oħra dwar l-istess ħaġa li tkun tista' ssir legalment, titlob lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili għal rimedju".

L-esponenti jissottomettu illi l-Artikolu 32 tal-Kostituzzjoni huwa biss artikolu introduttiv u mhux intiż sabiex jiġi invokat bħala dritt fundamentali *per se* u dan peress illi l-artikoli protettivi għad-drittijiet fundamentali huma kontenuti fl-artikoli 33 sa 45 u dan kif jipprovdi l-Artikoli 46 (1) tal-Kostituzzjoni.

3. Illi *in linea* preliminari wkoll in kwantu l-lanjanza tar-rikorrenti hija mibnija fuq allegata leżjoni ta' dritt ta' smigħ xieraq naxxenti mill-interċettazzjonijiet telefoniċi, l-esponenti jirrilevaw li r-rikorrenti diġa' kien ippropona azzjoni kostituzzjonali mibnija fuq allegata leżjoni ta' dritt ta' smigħ xieraq fuq l-kwistjoni li titratta interċettazzjonijiet telefoniċi fl-ismijiet "*Charles Steven Muscat vs Avukat Ġenerali*" (rikors kostituzzjonali numru 24/12JRM) li nqatgħet mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) fis-27 ta' Settembru 2012 liema sentenza ma ġietx appellata u hija llum *res judicata* u r-rikorrenti għalhekk ma jistax jerġa' jirriproponi ilment ieħor mibni fuq allegata leżjoni ta' dritt ta' smigħ xieraq mill-istess kwisjoni u ċioe' minn interċettazzjonijiet telefoniċi quddiem dina l-Onorabbli Qorti tramite l-proċeduri odjerni. Illi fil-fehma tal-esponenti għalhekk in kwantu l-

allegazzjonijiet tar-rikorrenti huma mibnija fuq allegata leżjoni tad-dritt għal smigħ xieraq dawn huma milquta' bl-ostakolu tar-*res judicata*;

4. Illi *in linea* preliminari wkoll, l-esponenti jeċepixxu n-nuqqas ta' applikabilita' tal-Artikolu 65 tal-Kostituzzjoni liema artikolu ma jagħti l-ebda dritt ta' azzjoni iżda jiddelinea l-prinċipju ġenerali tal-poter leġislattiv li huwa vestit fil-Parlament;

5. Illi *in linea* preliminari wkoll, ir-rikorrenti qiegħed jabbuża mill-proċess kostituzzjonali stante illi huwa qiegħed jadopera proċedura straordinarja bħal ma hija l-proċedura odjerna meta għad għandu a disposizzjoni tiegħu rimedji ordinarji sabiex iħares id-drittijiet pretiżi minnu. Illi l-ammissibilita' ta' xhieda u dokumenti fi proċeduri kriminali taqa' fil-kompetenza esklussiva tal-Qrati penali u dan skont il-provvedimenti tal-Kodiċi Kriminali (Kap. 9 tal-Liġijiet ta' Malta). Illi għalhekk ir-rikorrenti għandu l-possibilita' li jqajjem l-oġġezzjoni tiegħu kemm għall-interċettazzjonijiet kif ukoll għall-użu tad-data quddiem il-qrati kriminali ordinarji u huma dawk il-qrati li għandhom il-kompitu li jiddeċiedu tali kwistjonijiet. Illi dan ir-rimedju kien disponibbli quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istruttorja fejn setgħa jattakka tali prova u tali rimedju xorta waħda għadu disponibbli għall-istess rikorrent quddiem il-Qorti Kriminali fejn l-istess jista' jqajjem eċċezzjoni preliminari sabiex jattakka l-ammissibbilita' ta' tali evidenza. F'dan ir-rigward l-esponenti għalhekk jeċepixxu n-nuqqas ta' eżawriment tar-rimedji ordinarji da parti tar-rikorrenti u l-esponenti jistiednu lil dina l-Onorabbli Qorti sabiex tiddeklina milli teżerċita l-ġurisdizzjoni konvenzjonali tagħha ai termini tal-proviso għall-Artikolu 4 (2) tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropeja (Kap. 319 tal-Liġijiet ta' Malta);

6. Illi *in linea* preliminari wkoll, l-esponenti jeċepixxu li għal dak li jirrigwarda l-jedd ta' smigħ xieraq, il-Qrati tagħna kif ukoll ta' Strasburgu dejjem irritenew illi sabiex japplikaw l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja rispettivament jridu tabilfors jitqiesu l-fatturi proċesswali partikolari tal-każ, b'mod illi biex jiddeterminaw jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq, iridu jqisu l-proċess kollu kemm hu fl-assjem tiegħu. Dan ifisser li l-Qorti ma tistax u mgħandhiex tiffoka fuq biċċa waħda mill-proċess sħiħ ġudizzjarju biex minnu jekk issib xi nuqqas tasal għall-konklużjoni li tabilfors seħħ ksur tal-jedd għas-smigħ xieraq (ara **Adrian Busietta vs Avukat Ġenerali** deċiża mill-Qorti Kostituzzjonali fit-13 ta' Marzu 2006 u **Dimech v. Malta** deċiża mill-Qorti Ewropeja fit-2 ta' April 2015). In vista ta dan it-tagħlim, l-esponenti jirrilevaw li t-talba fir-rikors promotur hija waħda intempestiva u prematura tenut kont li l-proċeduri kriminali in konfront tar-rikorrenti għadhom mhumiex konklużi u għalhekk għandha tiġi dikjarata bħala intempestiva minn dina l-Onorabbli Qorti.

7. Illi fil-mertu u mingħajr preġudizzju għas-suespost, in kwantu r-rikorrenti qiegħed jallega illegalita' tal-interċettazzjonijiet ta' telefonati

magħmula mis-Servizz tas-Sigurta' ta' Malta bi ksur tal-Artikoli 6, 8, 13 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u jiffoka fuq l-aspett ta' min jagħmel l-awtorizzazzjoni għal tali interċettazzjonijiet telefoniċi, l-esponent jibdew billi jissottomettu li bħala prinċipju ġenerali l-Konvenzjoni Ewropeja ma tipprojbixxix interċettazzjonijiet telefoniċi. Għall-kuntrarju, il-Qorti Ewropeja irrikonoxxiet li fil-ġlieda kontra ċertu reati li huma kkunsidrati bħala serji hemm il-ħtieġa li jkun hemm sorveljanza fil-kommunikazzjonijiet. Dan huwa koll rikonoxxut bil-promulgazzjoni ta' diversi Konvenzjonijiet mill-Kunsill tal-Ewropa fejn espressament jirrakomanda l-użu ta' interċettazzjonijiet bħala miżura speċjali ta' investigazzjoni (ara *Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption*).

L-esponenti jissottomettu li l-Artikoli 7 u 8 tal-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta' (Kap. 391 tal-Liġijiet ta' Malta) jipprovdu b'dettaljatament u b'mod ċar x'ikopri mandat ta' interċettazzjoni, il-mod kif għandu jinħareġ mandat u t-termnu ta' validita' tal-mandat. Illi l-Artikoli 13 tal-Kap. 391 jaħseb għall-investigazzjoni ta' ilmenti u l-Artikolu 12 tal-Kap. 391 jaħseb għall-ħatra tal-Kummissjunarju li għandu l-funzjoni li jinvestiga l-ilmenti magħmula dwar l-aġir tas-Servizz tas-Sigurta'. Illi l-Artikolu 15 tal-Kap. 391 jitratta l-projbizzjoni ta' interċettazzjonijiet u l-Artikolu 16 tal-Kap. 391 jirregola l-iżvelar ta' messaġġi minn impjegati f'ċertu oqsma.

Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropeja, l-esponenti jissottomettu li bħala regola dan l-artikolu tal-Konvenzjoni jipprovdi illi kull persuna għandha dritt għar-rispett tal-ħajja familjari tagħha u għall-privatezza tagħha. Is-subinċiż (2) ta' l-istess artikolu jipprovdi illi interferenza fit-tgawdija ta' dan id-dritt ma twassalx għall-leżjoni jekk tali interferenza saret skont il-liġi u tkun neċessarja f'soċjeta' demokratika. Illi ma hemmx dubbju li l-interferenza li minnha qiegħed jillamenta r-rikorrenti hija koperta bl-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta' (Kap. 391 tal-Liġijiet ta' Malta) u li tali interċettazzjoni kienet waħda neċessarja stante li l-iskop warajha huwa l-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' reati serji bħal dak odjern li jinvolvi traffikar ta' droga. Illi minn eżami anke superfiċjali tal-Att dwar is-Servizz tas-Sigurta' jinżel biċ-ċar li dina l-liġi hija waħda aċċessibbli stante li hija kodifikata (ara Liberty v. the United Kingdom; u Zakharov v. Russia), hija wkoll ċara u prevedibbli fis-sens li huwa possibbli għall-persuna (anke wara li tottjeni pariri legali) li tkun taf meta jistgħu isiru interċettazzjonijiet (fl-artikolu 3 tal-Kap. 391 jagħmilha ċara li waħda mill-funzjonijiet prinċipali tas-servizz tas-sigurta' huwa l-prevenzjoni u kxif ta' delitti gravi). Illi l-għan wara l-interċettazzjonijiet li jaħseb għalihom il-Kap. 391 huwa s-sigurta' nazzjonali, sigurta' pubblika u l-prevenzjoni u kxif ta' reati serji. Illi dawn l-għanijiet huma għanijiet li ġew kunsidrati bħala ġustifikati mill-Qorti Ewropeja (ara *Klass and Others v. Germany*). Illi għal dak li jirrigwarda n-neċessita' f'soċjeta' demokratika l-esponenti jirrilevaw li dan l-element jinstab ukoll sodisfatt peress li l-Att dwar is-Servizz tas-

Sigurta’ jaħseb għat-tip ta’ reati meta jistgħu isiru l-interċettazzjonijiet; it-terminu ta’ validita’ tal-mandat; il-kategoriji ta’ persuni fuq min jista’ jinħareġ il-mandat; x’jiġri mid-data li tinġabar mill-interċettazzjonijiet.

Illi l-fatt fih innifsu li l-mandat ta’ interċettazzjoni ma jinħariġx minn awtorita’ ġudizzjarja b’daqshekk ma jfissirx li l-mekkaniżmu li jaħseb għalih il-Kap. 391 tal-Liġijiet ta’ Malta huwa leżiv b’mod awtomatiku. Iln fatti l-Qorti Ewropeja ddeċidiet li ma kienx hemm leżjoni tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni naxxenti mill-fatt li l-awtorizzazzjoni għall-interċettazzjonijiet isir minn membri tal-parlament.

Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta naxxenti mill-mod kif jinħarġu l-mandati, l-esponenti jissottomettu li dawn iż-żewġ artikoli jiggarantixxu proċess ġjust u smigħ xieraq fil-kuntest ta’ garanziji proċedurali. Madankollu dawn l-artikoli ma jigarantixxu l-ebda dritt li persuna toġġezzjona għall-produzzjoni ta’ prova partikolari iżda jiggarantixxu l-jedd li persuna jkollha l-opportunita’ li tiddefendi lilha nfisha fi proċeduri li jinġiebu kontra tagħha jew li hija ġġib kontra ħaddieħor; li tkun assistita fil-proċeduri; li titħalla tipproduċi l-provi in sostenn tat-teżi tagħha; li tiġi trattata b’mod ugwali; u li tagħmel is-sottomissjonijiet tagħha. Illi dawn l-artikoli jigarantixxu biss il-protezzjonijiet proċedurali neċessarji sabiex parti f’ kawża ssemma’ leħħinha u tingħata proċess ġjust quddiem Qrati imparzjali u indipendenti.

Illi ġialadarba li dak li qiegħed jilmenta minnhu r-rikorrenti huwa effettivament l-mandat u indirettament l-ammissibilita’ ta’ prova u ċioe’ l-interċettazzjonijiet miġbura abbażi ta’ tali mandat, l-esponenti jissottomettu li dina l-kwistjoni toħroġ il-barra mill-garanziji ta’ smigħ xieraq u dan stante li tirreferi għas-sustanza tal-proċedura kriminali u mhux limitata għall-kwistjoni ta’ proċess ġjust.

Illi għal dak li jirrigwarda allegat ksur tal-artikolu 13 tal-Konvenzjoni, l-esponenti jissottometti li dan l-artikolu ma jeżiġix xi proċedura partikolari dwar kif għandu jingħata r-rimedju. L-importanti huwa li jingħata rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali. Fil-fehma tal-esponenti din l-Onorabbli Qorti fis-sede kostituzzjonali tagħha hija awtorità nazzjonali li tista’ tagħti rimedju effettiv lir-rikorrenti jekk jinstab li seħħew infrazzjonijiet konvenzjonali. Tassew hija għandha s-saħħa li tagħti kumpens morali lir-rikorrenti jekk huwa jingħata raġun fl-ilmenti tiegħu.

8. Illi in kwantu ir-rikorrenti qiegħed jallega li l-Avviż Legali 198 tal-2008 jikser l-Artikoli 6, 8, 13 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u dan billi jistrieħ fuq is-sentenza Digital Rights Ireland Ltd vs Minister for Communications, Marine and Natural Resources et tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropeja, l-esponenti jissottomettu li t-tħassir tad-Direttiva numru 2006/24 mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropeja ma ġabitx magħha t-tħassir

awtomatiku ta' leġislazzjoni domestika li implimentat tali Direttiva u lanqas il-fatt (kif allegat mir-rikorrenti) li kien hemm Stati Membri tal-Unjoni Ewropja li ddeċidew li jħassru l-liġi domestika tagħhom wara l-pronunzjament ta' dina d-deċiżjoni ma ġġib magħha l-konsegwenza awtomatika li l-Istati Membri oħra għandhom iħassru l-liġi tagħhom jew li tali liġi hija invalida b'mod awtomatiku;

Illi wieħed irid iżomm f'moħħu li direttivi tal-Unjoni Ewropeja b'differenza għal regolamenti mhumiex applikabbli direttament u dan abbażi tal-Artikolu 288 tat-Trattat tal-dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropeja li jipprovdi senjatament illi "*A directive shall be binding, as to the result to be achieved, upon each Member State to which it is addressed,* ***but shall leave to the national authorities the choice of form and methods.***" (emfażi tal-esponenti). Illi ġialadarba direttivi tal-Unjoni Ewropeja jeħtieġu l-intervent nazzjonali sabiex jiġu implimentati, liema direttivi, jagħtu wkoll dik il-flessibilita' lill-Istati Membri sabiex jagħmlu t-trasposizzjoni tad-direttiva fil-liġi nazzjonali jfisser li t-tħassir ta' direttiva mill-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropeja ma ġġibx magħha l-konsegwenza ta' tħassir tal-liġi nazzjonali li tkun ittrasponiet tali direttiva. Dan kollu jrid jiġi nkwadrat fis-sens illi Stati Membri huma obbligati li jitrasponu direttivi tal-Unjoni Ewropeja sabiex jissodisfaw l-obbligi internazzjonali assunti minnhom, u jekk ma jagħmlux dan jesponu ruħhom għall-proċeduri istitwiti mill-Kummissjoni Ewropeja. Madankollu l-Istati Membri ma għandhom l-ebda obbligu li jħassru l-liġi nazzjonali tagħhom f'każ li l-Qorti tal-Ġustizzja Ewropeja tħassar direttiva u hija l-prerogattiva tal-Istat Membru jekk iħassarx l-liġi nazzjonali tiegħu jew li jintoroduċi xi emendi lill-liġi nazzjonali f'tali każijiet. Illi kienet tkun differenti s-sitwazzjoni li kieku l-miżuri li tħasret mill-Qorti tal-Ġustizzja Ewropeja kienet regolament u dan stante li tali tħassir kien ikun vinkolanti fuq l-Istati Membri peress li l-istess regolamenti fin-natura tagħhom huma direttament applikabbli.

Illi jekk jiġi eżaminat dak li effettivament iddeċidiet il-Qorti tal-Ġustizzja Ewropeja joħroġ biċ-ċar li dik il-Qorti ma kkundannatx b'mod kategoriku r-ritenzjoni tad-data minn telefonija ċellulari, iżda dak li sabet kien biss sproporzjon ta' ċertu disposizzjonijiet tad-Direttiva. Illi notevolment il-Qorti irritentiet illi "*the fight against international terrorism in order to maintain international peace and security constitutes an objective of general interest. The same is true of the fight against serious crime in order to ensure public security… It must therefore be held that* ***the retention of data for the purpose of allowing the competent national authorities to have possible access to those data, as required by Directive 2006/24, genuinely satisfies an objective of general interest***."[1] *Illi il-Qorti stabbiliet ukoll illi "As regards the question of whether the retention of data is appropriate for attaining the objective pursued by Directive 2006/24, it must be held that, having regard to the growing*

[1] Ara is-Sentenza tal-Qorti tal-Ġustizzja tal-Unjoni Ewropea fil-kawżi C-293/12 u C-594/12 *Digital Raights Ireland*, paragrafi 42 sa 44.

*importance of means of electronic communication, **data which must be retained pursuant to that directive allow the national authorities which are competent for criminal prosecutions to have additional opportunities to shed light on serious crime and, in this respect, they are therefore a valuable tool for criminal investigations.** Consequently, the retention of such data may be considered to be appropriate for attaining the objective pursued by that directive*."[2] (Emfażi tal-esponenti);

Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, huwa manifest li l-fattispecie tal-kawża odjerna jinkwadraw ruħħhom perfettament fix-xenajri li ġew identifikati mill-Qorti tal-Ġustizzja Ewropeja fis-sentenza tagħha fejn għamlitha ċara li f'tali każijiet, u ċioe' f'każijiet li jinvolvu l-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' **reati serji,** ir-ritenzjoni tad-data minn telefonija ċellulari hija permissibbli u dan sakemm id-data tirreferi għall-perjodu taż-żmien partikolari marbut maż-żmien meta r-reat ġie kommess u liema data tirrigwarda l-persuni li kienu involuti b'xi mod fil-perpetrazzjoni tar-reat li fin-natura tiegħu jikkwalifika bħala reat serju. Illi f'dan ir-rigward il-Qorti Ewropea għamlitha ċara illi ir-ritenzjoni tad-data minn telefonija ċellulari kienet tkun sproporzjonata biss li kieku kienet tikkonċerna persuni "*for whom there is no evidence capable of suggesting that their conduct might have a link, even an indirect or remote one, with serious crime",* u li kieku l-obbligu tar-ritenzjoni *"is not restricted to a retention in relation (i) to data pertaining to a particular time period and/or a particular geographical zone and/or to a circle of particular persons likely to be involved, in one way or another, in a serious crime, or (ii) to persons who could, for other reasons, contribute, by the retention of their data, to the prevention, detection or prosecution of serious offences*";[3]

Illi għal dawn ir-raġunijiet, ir-rikorrent ma jistax jargumenta li l-Avviż Legali 198 tal-2008 jikser id-dritt għall-protezzjoni tal-privatezza u l-ħajja familjari kif protett u dan stante li r-ritenzjoni tad-data telefonika fiċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ odjern hija tassew ġustifikata, neċessarja u proporzjonata mal-iskop li għalih qiegħdha tinżamm u ċioe' l-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' reat serju u ċioe' traffikar ta' droga.

Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tal-Artikolu 8 tal-Konvenzjoni Ewropeja, l-esponenti jissottomettu li bħala regola dan l-artikolu tal-Konvenzjoni jipprovdi illi kull persuna għandha dritt għar-rispett tal-ħajja familjari tagħha u għall-privatezza tagħha. Is-subinċiż (2) ta' l-istess artikolu jipprovdi illi interferenza fit-tgawdija ta' dan id-dritt ma twassalx għall-leżjoni jekk tali interferenza saret skont il-liġi u tkun neċessarja f'soċjeta' demokratika. Illi kif intwera ampjament f'din ir-risposta, l-interferenza li minnha qiegħed jillamenta r-rikorrenti hija koperta bl-Avviż Legali 198 tal-2008 u li r-ritenzjoni tad-data kienet

[2] Ibid, para. 49
[3] Ibid, paragrafi 58 – 59.

waħda neċessarja stante li l-iskop warajha huwa l-investigazzjoni u l-prosekuzzjoni ta' reati serji bħal dak odjern li jinvolvi traffikar ta' droga;

Illi in kwantu r-rikorrenti jallega ksur tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta naxxenti mill-użu tad-data, l-esponenti jissottomettu li dawn iż-żewġ artikoli jiggarantixxu proċess ġjust u smigħ xieraq fil-kuntest ta' garanziji proċedurali. Madankollu dawn l-artikoli ma jigarantixxu l-ebda dritt li persuna toggezzjona għall-produzzjoni ta' prova partikolari iżda jiggarantixxu l-jedd li persuna jkollha l-opportunita' li tiddefendi lilha nfisha fi proċeduri li jinġiebu kontra tagħha jew li hija ġġib kontra ħaddieħor; li tkun assistita fil-proċeduri; li titħalla tipproduċi l-provi in sostenn tat-teżi tagħha; li tiġi trattata b'mod ugwali; u li tagħmel is-sottomissjonijiet tagħha. Aktar minn hekk, id-dritt għal smigħ xieraq ma jiggarantix li s-sentenzi mogħtija minn Qrati jkunu korretti iżda jigarantixxi biss il-protezzjonijiet proċedurali neċessarji sabiex parti f' kawża ssemma' leħħinha u tingħata proċess ġjust quddiem Qrati imparzjali u indipendenti.

Illi ġialadarba li dak li qiegħed jilmenta minnhu r-rikorrenti huwa effettivament ammissibilita' ta' prova u ċioe' l-użu ta' data, l-esponenti jissottomettu li dina l-kwistjoni toħroġ il-barra mill-garanziji ta' smigħ xieraq u dan stante li tirreferi għas-sustanza tal-proċedura kriminali u mhux limitata għall-kwistjoni ta' proċess ġjust.

Illi għal dak li jirrigwarda allegat ksur tal-artikolu 13 tal-Konvenzjoni, l-esponenti jissottometti li dan l-artikolu ma jeżiġix xi proċedura partikolari dwar kif għandu jingħata r-rimedju. L-importanti huwa li jingħata rimedju effettiv quddiem awtorità nazzjonali. Fil-fehma tal-esponenti din l-Onorabbli Qorti fis-sede kostituzzjonali tagħha hija awtorità nazzjonali li tista' tagħti rimedju effettiv lir-rikorrenti jekk jinstab li seħħew infrazzjonijiet konvenzjonali. Tassew hija għandha s-saħħa li tagħti kumpens morali lir-rikorrenti jekk huwa jingħata raġun fl-ilmenti tiegħu.

Fi kliem ieħor, l-importanti huwa li jkollok rimedju quddiem awtorità nazzjonali, dan irrispettivament jekk bil-mezz ta' talba quddiem il-Qrati ordinarji jew bil-mezz ta' kawża kostituzzjonali/konvenzjonali. Hekk pereżempju ilment taħt l-artikolu 13 kien ġie mwarrab mill-Qorti Ewropea Għad-Drittijiet tal-Bniedem fis-sentenza Nazzareno Zarb vs. Malta deċiża fl-4 ta' Lulju 2006, għaliex għan-nuqqas fil-liġi ordinarja li tipprovdi għal rimedju fil-każ ta' dewmien inġustifikat fil-proċeduri, kien jagħmel tajjeb ir-rimedju taħt il-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta quddiem il-qrati b'setgħat kostituzzjonali.

Propriju dawn il-proċeduri kostituzzjonali għandhom il-potenzjal li jagħtu dak li qiegħed ifittex r-rikorrenti u ċioe' rimedju. Illi bl-intavolar ta' dawn il-proċeduri konvenzjonali r-rikorrenti stess qiegħed jirrikonoxxi li s-sistema Maltija tipprovdi għal rimedju domestiku li

huwa effettiv. Li kieku ma kienx hekk ir-rikorrenti ma kienx ser joqgħod jeħlu l-ħin u l-flus tiegħu biex jiftaħ dawn il-proċeduri.

Għalhekk safejn ir-rikorrenti qiegħed jilmenta minn ksur tal-artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropeja dan huwa manifestamnet infondat jekk mhux ukoll fieragħ għaliex dawn il-proċeduri u din l-Onorabbli Qorti bħala awtorita nazzjonali għandhom is-setgħa li jagħtu rimedju effettiv lir-rikorrenti jekk kemm–il darba jirnexxielu juri li tassew ġew imkasbra lilu xi wieħed mill-jeddijiet fundamentali tiegħu kif imħares taħt il-Konvenzjoni Ewropea.

9. Illi jsegwi li dina l-lanjanzi u t-talbiet kollha tar-rikorrenti għandhom jiġu miċħuda.

10. Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.

11. Bl-ispejjeż."

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti;

Qrat ix-xhieda fil-kawża;

Rat il-verbal tal-udjenza tad-29 ta' Ottubru 2018 fejn il-partijiet qablu illi l-provi f'dan l-istadju jiġu limitati għat-tielet eċċezzjoni tar-res judicata;

Rat il-verbal tal-udjenza tat-8 ta Lulju 2019 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza fuq din l-eċċezzjoni.

Punti ta' fatti

Ir-rikorrent Charles Steven Muscat ġie mressaq il-Qorti akkużat b'diversi reati relatati ma' pussess u traffikar ta' droga. L-Att tal-Akkuża iġġib in-numru 47/2010 fl-ismijiet Ir-Repubblika ta' Malta vs Charles Steven Muscat.

Jirriżulta li l-Uffiċjali tal-Pulizija akkużawh wara li kisbu informazzjoni minn interċettazzjonijiet ta' telefonati magħmula mis-Servizz tas-Sigurtá ta' Malta illi saru bejn ir-rikorrent u persuni oħra. Jidher li dawn l-interċettazzjonijiet kienu saru bis-sahha ta' mandati awtorizzati mill-Ministru tal-Intern skont l-Att dwar is-Servizz tas-Sigurtá, Kap. 391 tal-Liġijiet ta' Malta.

Ir-rikorrent jilmenta li d-*data* miġbura minn dawn l-interċettazzjonijiet ġiet miżmuma mill-fornituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni ai termini tad-Direttiva 2006/24/KE. Skont ir-rikors promotur din id-Direttiva ġiet trasposta fil-liġi tagħna permezz tal-Avviż Legali 198 tal-2008 u implimentata fit-Taqsima II (Żamma ta Data) tar-Regolamenti dwar l-Ipproċessar ta' Data Personali fis-settur tal-Komunikazzjonijiet Elettroniċi (S.L. 440.01). Il-Kap 440 illum m'għadhux fis-seħħ billi ġie mħassar bl-Att XX tal-2018.

<u>Punti ta' Liġi</u>

Din hija azzjoni dwar ksur ta' jeddijiet fundamentali. Ir-rikorrent qed jallega ksur tad-dritt għal smiegħ xieraq kif sanċit fl-artikolu 32(cc) u 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u fl-Artikoli 6, 8 u 13 tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem minħabba żewġ raġunijiet:

1. li tali intercettazzjonijiet saru bis-saħħa ta' mandat maħrug mill-Esekuttiv u mhux minn Awtorita' ġudizzjarja u li ma humiex għalhekk soġġetti għall-iskrutinju ta' Awtoritá ġudizzjarja bis-serħan tal-moħħ li jkun hemm trasparenza.

2. li ż-żamma ta' data mill-fornituri ta' servizzi ta' komunikazzjonijiet elettroniċi aċċessibbli għall-pubbliku jew ta' networks pubbliċi ta' komunikazzjoni, u kull aċċess lill-awtoritajiet ta' tali data u użu ta' tali data mill-Pulizija u kwalunkwe entitá oħra hija llegali u leżiva.

Konsiderazzjonijiet

L-intimati laqgħu għal din l-azzjoni billi fost oħrajn eċċepew preliminarjament ir-*res judicata* mibnija fuq allegata leżjoni ta' dritt ta' smigħ xieraq naxxenti mill-interċettazzjonijiet telefoniċi (ara eċċezzjoni numru 3 a' fol 13). Skont l-intimati, ir-rikorrent kien ippropona azzjoni kostituzzjonali mibnija fuq l-imsemmija allegata leżjoni fil-kawża fl-ismijiet Charles Steven Muscat vs Avukat Generali, rikors kostituzzjonali numru 24/12JRM fil-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) u deċiża fis-27 ta' Settembru 2012 u liema Sentenza ma ġietx appellata (ara fol 24).

F'dik il-kawża r-rikorrent ilmenta dwar ksur tal-jedd fundamentali ta' smiegħ xieraq taħt il-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni meta l-Qorti Kriminali, li kienet qed tisma' l-każ tiegħu, ċaħditlu t-talba sabiex jressaq b'xhud lill-Onorevoli Tonio Borg, Ministru tal-Intern fiż-żmien li nħargu l-mandati li

bis-saħħa tagħhom saru dawn l-interċettazzjonijiet telefoniċi. Lil dan ix-xhud riedu sabiex jikkonferma l-firma tiegħu fuq provi dokumentali li kienu diġa' kienu jinsabu fl-atti tal-każ (ara sentenza a' fol 27). Din it-talba ġiet miċħuda b'digriet tal-Qorti Kriminali tat-28 ta' Frar 2012. Ir-rikorrent ittenta iressaq rikors ieħor biex il-Qorti tibdel *contrario imperio* l-ewwel digriet tagħha. Dik it-talba ukoll ġiet miċħuda b'digriet mogħti fit-2 ta' April 2012 (ara sentenza a' fol 29).

F'dik il-kawża, il-Qorti għaddiet biex tilqa' t-tielet eċċezzjoni preliminari tal-intimat u fis-sens li *"ma twettaqx is-setgħat tagħha li tisma' l-kawża skond il-provisio tal-artikolu 46(2) tal-kostituzzjoni u l-provisio tal-artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta u dan għar-raġuni li r-rikorrent ma nqediex bir-rimedji ordinarji mogħtija lilu mil-liġi qabel ma fittex il-proċedura bil-kawża tal-lum"* (ara sentenza a' fol 37). Fid-decide tagħha dik il-Qorti konsegwentement ħelset lill-intimat milli jibqa' aktar fil-kawza bl-ispejjes kontra r-rikorrent.

Is-Sentenzi ta' dawn il-Qrati dwar x'jikkostitwixxi res iudicata huma kopjużi u t-tagħlim huwa ċar u preċiż. Mit-tagħlim ġurisprudenzjali jemerġi li sabiex tirnexxi din l-eċċezzjoni ta' res judicata, "*iridu jikkonkorru tliet rekwiziti:- identita` tal-persuni, identita` tal-oġġett u l-identita` tal-kawża".* (ara **Sentenza fl-ismijiet Joseph Tanti vs Anthony Ciappara et – P.A. (A.D.) 5 ta' April 1993;** u kif ukoll **fl-ismijiet Dottor Joseph Fenech nomine vs Antonio Axiaq et – A.C. 8 ta' Marzu 1995**) jew kif ġew

deskritti *“eadem res, eadem personae u eadem causa petendi”* (ara **Sentenza fl-ismijiet Edward Busuttil vs Direttur tar-Reġistru Pubbliku** – **A.C. 5 ta’ Marzu 1984 – LXVIII.ii.107** u kif ukoll **Raymond Sciberras vs Hugh P. Zammit nomine” –** P.A. (G.C.) 15 ta’ Jannar 1997 – LXXXI.iii.7).

Skont l-Avukat Ġenerali, dawn it-tliet rekwiżiti jikkonkorru għaliex “*iż-żewġ proċeduri saru: (i) bejn l-istess partijiet, kif wara kollox jixhed l-okkju rispettiv taż-żewġ proċeduri...; (ii) jinvolvu l-istess oġġett u ċioe’ l-kwistjoni tal-interċettazzjonijiet telefoniċi; u (iii) fihom ukoll l-istess talbiet, jiġifieri talba għal dikjarazzjoni ta’ vjolazzjoni tal-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja*” (ara nota ta’ sottomissjonijiet a’ fol 44 u 45).

Ma hux l-ewwel darba li din ix-xorta ta' eċċezzjonijiet tqanqlet f'materja ta' natura Kostituzzjonali rigwardanti ksur ta' drittijiet fundamentali tal-Bniedem. Ġie anke osservat li f'każijiet partikulari, il-Qrati mhux biss jistgħu jieħdu konjizzjoni ta' dan il-prinċipju meta jirrikorri iżda addirittura jistgħu ukoll iħollu lill-partijiet anke mill-effetti tiegħu. Di fatti fid-deċiżjoni fl-ismijiet **Joseph Emanuel Ruggier et v. Joseph Oliver Ruggier pro et noe et, Rik. Nru. 21/05 mogħtija fl-4 ta’ Lulju 2005, il-Prim’ Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) (per Onor. Imħallef G. Caruana Demajo)** il-Qorti għamlet din l-osservazzjoni li "*għalkemm huwa minnu illi, fil-kompetenza kostituzzjonali tagħha, din il-qorti għandha wkoll is-setgħa*

li tħoll lill-partijiet mir-rabta ta' res judicata jekk dan ikun meħtieg biex tagħti rimedju kontra ksur ta' drittijiet fondamentali, dan ma għandux isir leggerment u żgur mhux qabel ma tkun ingħatat sentenza li ssib illi tassew kien hemm dak il-ksur. Allegazzjoni ex parte illi sar ksur ta' dritt fondamentali ma hijiex ekwivalenti għal sejbien ġudizzjarju ta' ksur ta' drittijiet fondamentali, u hija għal kollox inkompatibbli mas-serjetà tal-proċess ġudizzjarju u l-finalità ta' res judicata illi sentenza tinżamm milli titwettaq għax xi ħadd jallega li kien hemm ksur ta' drittijiet fondamentali. Fil-fehma ta' din il-qorti, sentenzi li saru res judicata għandhom jitqiesu li jiswew u li ngħataw rite et recte sakemm ma jintweriex mod ieħor."

Din il-Qorti eżaminat bir-reqqa s-Sentenza tal-Prim Awla (Sede Kostituzzjonali) tas-27 ta' Settembru 2012. Jibda biex jingħad li r-rikorrent qed jikkontesta din l-eċċezzjoni fuq ir-raġuni li t-talbiet fiż-żewġ kawżi huma totalment differenti (ara nota a' fol 75 et seq). Isegwi għalhekk li s-sottomissjoni tar-rikorrent hija li ma jesistix l-element tal-*eadem res.* Għalhekk ikun utli, li din il-Qorti l-ewwel teżamina dan l-element partikulari tal-vertenza li għandha quddiemha. Jekk ir-rikorrent għandu raġun, ma jkunx hemm għalfejn jiġu eżaminati l-elementi oħrajn ta' dan l-Istitut peress li t-tlett elementi li jikkomponuh jridu ikunu kumulattivi. (ara **Charles Cortis vs Francis X. Aquilina et, PA 25.9.2003**, **Digriet fl-atti tal-Mandat ta' Inibizzjoni 3639/00 RCP 8/1/02 Av. Joseph M Sammut vs Tat-Taljan Co Ltd per Onor. Mħallef R.C. Pace u Joseph Caruana et vs Amelia Emanuela Ruggiet et App. Ċiv 14/7/04**).

Illi kif ingħad f'għadd ta' deċiżjonijiet, l-element tal-*eadem res* "*jinkorpora li l-oġġett mitlub fit-talba l-ġdida hu identiku għal talba preċedenti li ġiet determinata minn sentenza li għaddiet in ġudikat. Il-bażi għal dan ir-rekwiżit hija ċara: sentenza li tikkostitwixxi ġudikat ma tistax timpedixxi talba ġdida milli tiġi proposta quddiem il-qorti, jekk din hi ntiża sabiex tottjeni xi ħaġa differenti għal dak li kien ipprova b'talba preċedenti li ġiet determinata minn sentenza preċedentement. Minn dan isegwi li anki jekk l-oġġett ta' talba ġdida hu simili għal ta' deċiżjoni preċedenti, din is-similarita` mhix ostaklu għal talba ġdida għaliex l-affetti ta' sentenza li tkun għaddiet in ġudikat huma limitati għal dak li kienu ssottomettew il-partijiet u għal dak li jkunu iddeċidew il-qrati. Mill-interpretazzjoni li jagħtu d-diversi awturi ta' kif għandha tiġi determinata l-identita` tal-oġġett jidher illi <u>l-aħjar mod hu li teżamina jekk il-kwistjoni mqajjma fit-talbiet attriċi ġietx jew le deċiża minn sentenza li tkun għaddiet in ġudikat</u>. **<u>Illi għalhekk, wieħed irid jara jekk il-punt imqajjem fl-istess talbiet ġewx determinati mis-sentenza l-oħra jew jekk baqax irrisolt. Illi jekk il-kwistjoni tkun ġiet diskussa u deċiża, allura jkun hemm l-identita` tal-oġġett</u>**. <u>Dwar l-identita` tal-ħaġa mitluba hu paċifikament ammess li mhux necessarju li l-identita` tkun assoluta u materjali, iżda biżżejjed l-identita` ġuridika</u>*"; (***Rabat Construction Limited vs. Cutajar Construction Company Limited***, ***Prim'Awla tal-Qorti Ċivili****,* ***9 ta' Jannar, 2002***).

Kif ġie ippreċiżat b'mod mill-iktar ċar mill-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) stess fil-kawża l-oħra nru 24/12JRM fuq imsemmija "**l-qofol kollu tal-ilment tar-rikorrenti jirrigwarda d-digriet mogħti mill-Qorti Kriminali fit-28 ta' Frar, 2012, li ċaħad it-talba tar-rikorrent li jressaq lill-Onorevoli Ministru b'xhud tiegħu u tad-digriet tat-2 ta' April, 2012, li ma laqax it-talba tar-rikorrent biex il-Qorti tibdel il-fehma tagħha contrario imperio**. <u>Għalhekk, il-Qorti sejra tillimita l-istħarriġ tagħha biss fuq dan il-qafas, u m'hijiex sejra tidħol fuq kwestjonijet oħrajn marbuta mal-każ, biex ma tkunx qiegħda tiddeċiedi aktar minn dak mitlub jew lil hinn minn dak li huwa tassew l-ilment tar-rikorrent</u>". (Emfażi u sottolinear ta' din il-Qorti) (ara sentenza fol 29).

Fil-kawża l-oħra r-rikorrent qed jattakka d-digrieti nfushom bħala li qed jikkostitwixxu ksur tal-jedd fundamentali ta' smiegħ xieraq. Fil-kawża li għandha quddiemha llum, ir-rikorrent qed jattakka mhux id-digrieti, iżda il-Kap. 391 tal-ligijiet ta' Malta fih innifsu (safejn jistipula li mandat jinħareġ mill-Eżekuttiv innifsu) bħala li qed jikkostitwixxi tali ksur tal-jedd fundamentali ta' smiegħ xieraq. Issa jekk għandux raġun jew le f'dan ir-rigward hija għal kollox ħaġa oħra. Pero', fil-Kawża l-oħra deċiża, dik il-Qorti riedet tippuntwalizza, anke ai fini ta' referenza futura, li ffukat biss fuq iċ-ċaħda ta' digriet biex jitressaq xhud u xejn aktar. Bħal donnha riedet tagħmilha aktar minn ċara, li kienet qegħdha toqgħod 'il bogħod minn kull kwistjoni oħra.

Hu ċar għalhekk, li l-kwistjoni taħt eżami ma ġietx trattata u deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kawża numru 24/12JRM. Dan mhux biss għaliex il-punt imqajjem fit-talbiet tal-każ l-ieħor huwa distint minn dak imqajjem fit-talbiet tal-każ de quo . Imma wkoll għaliex il-punt mqajjem fit-talbiet tal-kawża l-oħra baqa' irriżolt. Dan ghaliex f'dik il-kawża ma ġiex determinat l-aspett sostantiv tal-pretensjonijiet imressqa mir-rikorrent. Ġiet determinata biss l-eċċezzjoni preliminari tan-nuqqas ta' eżawriment tar-rimedju ordinarju u kien x'kien il-mertu sostantiv dan baqa' ma intmissx. Dik il-Qorti għamlitha ċara f'dik is-Sentenza li ma kienitx qegħdha tirfes fuq terren sostantiv tal-azzjoni.

Irid ukoll jiġi rilevat li artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni għid hekk:

"Iżda l-Qorti tista', jekk tqis li jkun desiderabbli li hekk tagħmel, tirrifjuta li teżerċita s-setgħat tagħha skont dan is-subartikolu f'kull każ meta tkun sodisfatta li mezzi xierqa ta' rimedju għall-ksur allegat huma jew kienu disponibbli favur dik il-persuna skont xi liġi oħra".

Huwa minnu, li f'ħafna mill-Kawżi Kostituzzjonali n-non eżawriment ta' rimedji ordinarji tingħata bħal eccezzjoni mill-intimat. Iżda fil-verita', anke jekk ma tingħatax formalment mill-parti, xorta waħda tista' titqanqal mill-Qorti *de marte propia*. Anzi, l-artiklu tal-Kostituzzjoni hekk fisser. Dan tant huwa minnu, li meta jiġi rilevat dan il-punt l-intimat **jistieden** lil dik il-Qorti sabiex tirrifjuta milli teżercita din is-setgħat peress li jeżistu mezzi xierqa ta' rimedju. Dan ifisser li l-kwistjoni hija prettament ta' natura

proċedurali u mhux waħda sostanzjali. Di fatti, kwistjoni bħal din tiġi deċiża ***ad limine*** jiġifieri fuq l-għatba tas-smiegħ qabel ma jintrifes il-mertu sostantiv tal-azzjoni. Huwa propju għalhekk li l-Qorti l-oħra ħasset li kellha *obiter* tagħmel il-caveat fuq imsemmija dwar il-mertu tal-każ li kellha quddiemha.

Il-Qorti ma tistax ma tosservax ukoll li f'dik is-Sentenza, kull ma għamlet il-Qorti hu li "**ħelset lill-intimat mill jibqa' aktar fil-kawza**" u ċioe' ħelsitu mill-osservanza tal-ġudizzju. Meta jiġri hekk ma jfissirx li l-istess azzjoni ma tistax tkun riproposta għaliex il-mertu tal-każ ma jkunx ġie investit (ara **Sentenza Kollezz Vol XXXVII , Pt 1. pġ 149)**. Kif intqal fis-**Sentenza fl-ismijiet P.L. Roberto Tabone noe. vs Joseph Cannataci tal-Prim Awla tas-6 ta' Marzu 1946** illi "*sakemm ma jkunx hemm ebda deċiżjoni fuq il-vera kwistjoni kontroversa, u dik il-kwistjoni ma tkunx ġiet prekluża minn ebda deċiżjoni definittiva mogħtija fil-ġudizzju l-istess kwistjoni tibqa' mhux deċiża u ma jistax mill-parti l-oħra jingħad li għad-deċiżjoni josta l-ġudikat."* Issa fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti mhux biss il-kwistjoni f'din il-kawża ma ġietx prekluża minn ebda deċiżjoni definittiva mogħtija fil-ġudizzju minn Qorti oħra talli propju dik il-Qorti l-oħra għamlitha ċara li ma kienitx qed tirfes il-mertu, iżda qegħdha biss tiddeċiedi jekk kellhiex tiddeklina milli teżerċita s-setgħat lilha mogħtija mill-Kostituzzjoni kif fuq spjegat. F'dan ir-rigward l-awtur taljan **Luigi Mattirolo** għid li *"sta soltanto nel dispositivo onde e` principio che la cosa giudicata risiede esclusivamente nella parte disposittiva, non nei motivi"* **(Diritto**

Giudiziario Civile, Vol V pag 28). Fil-parti dispositiva tas-Sentenza fuq imsemmija l-Qorti provdiet biss għall-ħelsien mill-ġudizzju tal-Konvenut f'dik il-kawża.

Għalhekk in vista tal-premess, ma jistax jingħad li f'dan il-każ li jeżistu r-rekwisiti kollha li trid il-liġi sabiex tintlaqa' l-eċċezzjoni ta' res judicata.

Decide

Għaldaqstant u għar-raġunijet fuq imsemmija, il-Qorti qiegħdha taqta' u tiddeċiedi in parte din il-kawża billi;

Tiċħad it-tielet eċċezzjoni preliminari tal-intimati u ċioe' dik tar-*res iudicata u* **tordna** għalhekk il-prosegwiment tal-kawża.

Spejjeż ta' dan l-episodju għandhom ikunu kollha sopportati mill-intimati.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur